

rást, anélkül, hogy a szigorú törvényszerűséget lényegében megsértené vagy mellőzné.

8.) Az 1440/1941. M.E. rendelet hatálytalanítására vonatkozólag a kolozsvári Jogügyi Bizottság részéről előterjesztett jogi szakvélemény egy-egy példányát a többi vármegyék képviselői is készhez kapták, a kérdés tanulmányozása és vélemény-nyilvánítás céljából. Az ennek a rendeletnek alapján indított és még be nem fejezett perek szüneteltetését bíróságaink saját maguktól vagy a vármegyei főispánok rendeletére amúgy is keresztül vitték és a rendelet megszorító intézkedései alkalmazást nem nyernek: a rendelet hatálytalanítása kérdésében való állásfoglalás nem sürgős és a probléma bonyolult voltára tekintettel nem is indokolt.

9.) Az 5777/1941. M.E. sz. rendeletének a 9. §-a az, amely az üzletek bérletének hivatalbeli meghosszabbítását csak a nem zsidó üzletbérlelőkre rendelte el s ezért fasiszta jellegű. Ebből folyó megállapításait és javaslatait tartalmazó rendelettervezetét a kolozsvári Jogügyi Bizottság a többi vármegyék Jogügyi Bizottságaival és az ODA szervezeteivel való közlés céljából az egyes vármegyék képviselőinek átnyújtotta. A javaslat lényege az, hogy a kérdés a jóvátétel, méltányosság és az igazságosság szellemében intéztessék el.

Általánosságban a Jogügyi Bizottság szükségesnek tartotta és tartja annak kihangsúlyozását, hogy a törvények alkalmazása és új szabályok alkotása terén egész Észak-Erdélyben az egyöntetűség megteremtése feltétlenül kívánatos és éppen ezért indokoltnak látszik egy Kolozsvárt székelő és az ODA keretébe tartozó olyan véleményező testületnek felállítása és állandó működtetése, amely ezt az összeegyeztető, magyarázó és javasoló jogi munkát hivatásszerűen elvégezhesse. Tisztelettel kérem jelentésünk és javaslataink elfogadását.

dr. Pásztai Géza s. k.

MOL, a külügyminisztérium Béke-előkészítő Bizottsága iratai, XIX-J-1-a, 63. doboz, IV-148. csomó, 12/Bé.-1946., sokszorosított gépirat.

39.
FELJEGYZÉS AZ ORSZÁGOS DEMOKRATA ARCIVONAL
ÉSZAK-ERDÉLYI KONFERENCIÁJÁN A KOLOZSVÁRI EGYETEM
ÜGYÉBEN FOLYTATOTT TANÁCSKOZÁSRÓL

Kolozsvár, 1945. február 12–13.

Az ODA észak-erdélyi tanácskozásán hosszas vita után megoldódott a kolozsvári egyetemi oktatás kérdése. Tisztázódott, hogy a legsürgősebb feladat a még hiányzó román egyetemi oktatás biztosítása, a folyamatos magyar előadások mellett s így szükségképpen kétnyelvűvé kell átalakulnia az egyetemnek mindaddig, amíg a hiányos román és magyar tanári kar kiegészítése lehetővé nem teszi önálló román és magyar egyetem felállítását Kolozsvárt, a demokratikus haladás és a jogegyenlőséggel alapuló román–magyar együttműködés szellemében.

Rajty Tivadar dr. egyetemi tanár a külön román egyetem mielőbbi felállítását sürgette s a külön magyar egyetem megtartását kérte.

Balogh Edgár a MNSZ elnöke, az MNSZ nevében határozott és feltétlen bizalmát hangsúlyozza az ODA iránt. Megállapítja, hogy Észak-Erdélyben nincsen olyan magyar ember, aki ne ragaszkodnék az önálló magyar egyetemhez. Az ODA határozottan állást foglalt amellett, hogy a magyarságnak ezt a jogos kívánságát, amint erre lehetőség nyílik azonnal megvalósításhoz segíti. Bizalommal az ODA-hoz, az észak-erdélyi konferencia hozzájárult a közös román–magyar egyetemi mag létesítéséhez, amiből aztán az önálló egyetemek kifejlődnek.

Javasolja, hogy küldjön ki a konferencia egy vegyes bizottságot, amelyet ebben a kérdésben döntési joggal ruházzon fel, s egyben bejelenti, hogy a MNSZ azonnal megkezdi az önálló kolozsvári magyar egyetem megalapításának előkészületeit minden illetékes magyar tényező bevonásával.

Lakatos István a Szoc. Dem. Párt kolozsvári kiküldöttje, tekintettel arra, hogy a múltban rossz anyagi körülmények között élő munkásságnak nem volt meg a lehetősége ahhoz, hogy érettségét szerezzen javasolja, hogy a különben megfelelő felkészültséggel rendelkező munkásoknak adassék meg a lehetőség arra, hogy egyetemi tanulmányokat folytathassanak. Lehetetlennek tartja azt, hogy a jövőben is csak érettségivel lehessen elérni a katonaságnál tiszti rangfokozatot.

Az egyetemi kérdéssel kapcsolatban felszólalóknak *Vescan Teofil dr.* válaszolt. Ismételt hangsúlyozza, hogy az ODA egyszer már leszögezte az önálló magyar és román egyetem szükségességét. Egyelőre azonban meg kell elégednie közös román–magyar egyetemi mag létesítésével, mert csak ahhoz van megfelelő, demokrata érzelmű tanszemélyzet. Az ODA minden erőfeszítéssel azon lesz, hogy az önálló egyetemeket mielőbb felállítsa. Úgy hiszi, hogy mind a román, mind a magyar tömegeknek bizalmuk van az ODA-hoz, s így nem vonják kétségbe azt, hogy az önálló egyetemeket valóban fel is fogják állítani.

Ezután *Pogăceanu Vasile*, az értekezlet elnöke, szavazás alá bocsátja az egyetem kérdését.

Az értekezlet az alábbi határozatot hozta:

Határozat

Az Országos Demokrata Arcvonal észak-erdélyi konferenciájának 1945. február hó 12-én tartott teljes ülésén bemutatott általános és politikai jelentés alapján, amelyet a konferencia 1945. február hó 13-án teljes ülésében egészben és részeiben egyhangúlag megszavazott, indítványozzuk, hogy a Kolozs vármegye és Kolozsvár város főispánja egy törvényrendelettel oldja meg az egyetem kérdését, tekintetbe véve az egyetemi szakértők következő hat képviselőjéből alakított bizottság véleményét:

1. Tudor Bugnariu, 2. Csögör Lajos, 3. Jancsó Elemér dr., 4. Jordáky Lajos dr., 5. Liviu Telia dr., 6. Teofil Vescan dr.

Ez a bizottság javasolni fogja a 413/1945. sz. kolozsvári főispáni rendeletnek⁶⁶³ a módosítását az általános és politikai jelentésben elfogadott általános és technikai elvek alapján, amelyek előírják mind a román egyetemi oktatásnak a megkezdését, mind a magyar egyetemi oktatásnak a folytatását, egy közös kolozsvári egyetem keretében, amelyből alakuljon ki akkor, amikor ez lehetséges lesz és azt az egyik fél megindokoltan kérni fogja, két különálló egyetem Észak-Erdélyben, a két fél közötti kölcsönös megegyezés alapján az együttműködés és szétválást illetőleg.

Ezt a javaslatot az ODA elfogadta, kilenc észak-erdélyi megye főispánja és az ODA észak-erdélyi végrehajtó bizottságának tagjai szavazták meg Észak-Erdély lakosságának nevében.

A szavazás után *Balogh Edgár* újra szót kért és a következőket mondotta:

Szavazás történt, mely bizalmat jelent az ODA iránt. Az iránt, hogy a magyar nyelvű oktatás folytatódik, a román nyelvű oktatás megkezdődik és lehetőség adódik a közös demokrata magban mind a román, mind a magyar egyetem felállítására. Hogy félreértés ne legyen és bizalmatlanságnak ne tűnjék fel ez a határozat a mai magyar egyetemi oktatást folytató tanárokkal szemben, indítványozom, köszönjük meg egyöntetűen itt, ebben az órában, hogy a kolozsvári egyetemi tanárok életük kockáztatásával itt tartották az egyetemet s így mind az önálló kolozsvári román, mind az önálló kolozsvári magyar egyetem számára, melynek kulturális folytonossága meg nem szűnik, lerakták az alapot és kérjük őket, hogy bizalommal viseltetve a jövő iránt, vegyenek részt a közös munkában mindkét önálló kolozsvári egyetemünk jövője érdekében.

MOL a Külügyminisztérium TŰK-iratai Románia, XIX-J-1-j, 18. doboz, 16/b csomó, Demeter-anyag, sokszorosított másolat. Közli: Erdély magyar egyeteme 1944–1949. I. köt. (Válogatta, szerkesztette: Lázok János – Vincze Gábor. Bevezető tanulmány, jegyzetek: Vincze Gábor.) Custos Kiadó 1995. Marosvásárhely, 155–156.

663 A 413. sz. rendeletében Vasile Pogăceanu főispán önkényesen felfüggesztette a Kolozsvári Magyar Egyetem autonómiáját, és tanácsát, és rendeleti úton előírta a Kolozsvári Román Egyetem működésének megkezdését. A dokumentumot közli: *Erdély magyar egyeteme 1944–1949. I. köt. (Válogatta, szerkesztette: Lázok János – Vincze Gábor. Bevezető tanulmány, jegyzetek: Vincze Gábor.) Custos Kiadó 1995. Marosvásárhely, 142–145.*

40.
AZ ORSZÁGOS DEMOKRATA ARCVONAL ÉSZAK-ERDÉLYI
KONFERENCIÁJA AGRÁRREFORM ALBIZOTTSÁGÁNAK HATÁROZATA

Kolozsvár, 1945. február 13.

Az Országos Demokrata Arcvonal észak-erdélyi konferenciájának agrárreform-albizottsága 1945. február 13-án az Országos Demokrata Arcvonal kolozsvári helyiségében tartott ülésén a földbirtokreform kérdéseinek megvitatása során az alábbi határozat-javaslatot fogadta el:

1.) A fajgyűlölet szellemében hozott törvények és rendeletek hatályon kívül helyezendők s a földművelés érdekében figyelembe vételével, méltányos és demokratikus elvek alkalmazása mellett felülvizsgálandók e törvények és rendeletek okozta birtokpolitikai változások. Ugyancsak felülvizsgálandók a földművelés érdekek ellenében hozott törvények és rendeletek, valamint az ezek okozta birtokpolitikai változások.

2.) Az Országos Demokratikus Arcvonal platform-tervezete és kormányzási programja értelmében az agrárreform-albizottság javasolja:

a földnélküli földművesek földhözjuttatása,

a törpebirtokok és a közös legelők kiegészítése, valamint

a mezőgazdasági haladás szolgálatába állítandó szövetkezeti gazdaságok létesítése végett a földbirtokreform azonnali végrehatását az alábbi mértékek, feltételek és elvek mellett:

3.) Kisajátítás alá esik minden 50 hektárt (87 kat. holdat) meghaladó birtok, tekintet nélkül az érdekelt földbirtokos családtagjainak számára. A kisajátítás e mértékének megállapításánál az ugyanazon földbirtokos tulajdonában levő birtoktestek, mégha különböző községek határában is fekszenek, egy birtoknak számítanak. A telekkönyvileg még meg nem osztott, de a tényleges állapot szerint több birtokos javára együtt vagy megosztottan kezelt birtokok több birtoknak számítanak.

4.) A kisajátítás során a földbirtokos javára 50 hektár (87 kat. hold) mentesül. E mentesülő birtokrész helyét és arányait a művelési ágak szempontjából a földbirtokos őmaga határozza meg, azonban tekintettel kell lenni arra, hogy a kisajátításra kerülő rész alkalmas legyen a kiosztásra, amiként ő is arra törekszik, hogy mentesülő birtokrésze gazdaságilag jól kihasználható üzemi egység legyen. A veteményes kertek, gyümölcsösök és szőlők együttes területéből az 5 hektárt (9 kat. holdat) meghaladó rész beszámítandó a mentesülő 50 hektárba (87 kat. holdba). Az erdő- és legelő közbirtokosságokban fennálló közbirtokos-jogok érintetlenül maradnak.

5.) Amennyiben a kisajátítás alá kerülő földbirtok üzemi alkata és berendezése, továbbá a földbirtokos szaktudása és gyakorlata biztosítékot nyújthat arra nézve, hogy a földbirtok – mint a vidékre jellemző mintagazdaság a mezőgazdasági haladás szolgálatában közérdekű szerepet vihet, további maximum 25 hektárt (44